

Rezultati izvršenja akcionog programa poljoprivrednih i zadružnih organizacija na teritoriju narodnog odbora općine Beli Manastir u 1957./58. godini i problemi koji su tim akcijama uočeni

U vezi s ostvarenjem zadataka postavljenih Rezolucijom Savezne narodne skupštine o unapređenju poljoprivrede, sve poljoprivredne i zadružne organizacije širom naše zemlje, pa prema tome i ove u našoj općini, izradile su akcioni program za rad na unapređenju poljoprivrede u 1957./58. godini. Taj akcioni program predstavlja ustvari prvi program u okviru izvršenja perspektivnog plana unapređenja poljoprivrede.

Karakteristike ovog programa su uglavnom veća smjelost stručnjaka i masovnije angažiranje raspoloživih snaga za modernizaciju poljoprivredne proizvodnje. Naime, u ovoj ekonomskoj godini mnogo su se smjelije uvodile moderne agromjere u našoj poljoprivredi, a za izvršenje tih zadataka uglavnom su angažirane sve organizacije, svi kapaciteti i sve raspoložive snage.

Program modernizacije poljoprivrede predvidio je u prvom redu sva krupna gospodarstva na našem teritoriju, t. j. sva poljoprivredna dobra PIK »Belje«, koja se nalaze na teritoriju NOO Beli Manastir, s površinom od 3.759 ha, ili 25 % od ukupne oranične površine naše općine. Pored toga, predviđeno je, da opće poljoprivredne zadruge, u kooperaciji s naprednijim individualnim proizvođačima, obuhvate još 6.130 ha od privatnog sektora, ili još 47 % od ukupne površine oranica i na taj način modernu poljoprivrednu proizvodnju sprovedu na 9.889 ha ili 72 % od cjelokupne oranične površine Narodnog odbora općine.

Premda je akcioni program predviđao postizavanje rezultata, koji su predviđeni da se ostvare po perspektivnom planu, činjenica je, da se nije u potpunosti izvršio niti se mogao izvršiti. Za to je bilo i još ima objektivnih i subjektivnih razloga. Spomenut ćemo nekoliko najvažnijih. Tako naprimjer: nedostatak materijalnih sredstava; orijentacija proizvođačkih i zadružnih organizacija na nabavku mehanizacije i druge opreme, uglavnom za ratarsku proizvodnju; nedovoljna razvijenost i opremljenost zadružnih organizacija u stručnim kadrovima, tehničkim sredstvima i materijalu, a što je neophodno za uspješno i efektno funkcioniranje zadruge kao tumača i manifestatora moderne i napredne poljoprivrede u našem selu. Nadalje je važno spomenuti i to, da neki elementi u akciji kontrahaže talijanskih pšenica, nisu dovoljno proučavani od stra-

ne zadružnih organizacija, pa se u akciju ušlo s pogrešnom i nepopularnom računicom. Neke mjere iz oblasti moderne poljoprivrede kod proizvođača na selu često su različite, a ponekad i pogrešno tumačene i t. d., i t. d. Kada se svemu tome doda urođena čovjekova averzija prema svemu što je novo, a za naše ljude na selu naročito je svojstveno, da su prema novinama nerasploženi, skeptični i rezervirani, onda nije nikakvo čudo, što naš akcioni program u poljoprivredi za ekonomiku 1957./58. godinu nije potpuno ostvaren.

No unatoč svim nabrojenim uzrocima kao i mnogim drugim poteškoćama, s kojima su se naše poljoprivredne organizacije svakodnevno susretale, s postignutim rezultatima možemo biti zadovoljni, jer oni svakako predstavljaju krupan korak naprijed u smislu unapređenja i preobražaja naše poljoprivrede.

Naročito važne i značajne rezultate u tom pogledu imaju naša državna dobra, jer su i pored nepovoljnih klimatskih prilika u ovoj godini ostvarili visoke prinose, primjenivši naprednu i savremenu agrotehniku, uključujući tu i razumnju upotrebu vještačkih gnojiva, a time praktično i uvjerljivo prikazali prednosti moderne proizvodnje.

I opće poljoprivredne zadruge na našem području pored svih slabosti opravdale su svoje postojanje. One su, prije svega, u velikoj mjeri proširile saradnju s individualnim proizvođačima na selu. Pored toga one su još neposrednije ukazale na prednost moderne poljoprivredne proizvodnje, jer su na svojim poljima, koja graniče poljima individualnih proizvođača, postizale često i dvostruko veće prinose, zahvaljujući boljoj agrotehnici i upotrebi vještačkih gnojiva, i tako upravo nametljivo isticale prednost moderne proizvodnje.

Rezultate, koje su ostvarile naše poljoprivredne i zadružne organizacije, te kako ti rezultati izgledaju u odnosu na plan u akcionom programu, ilustrirat ćemo u daljnjim izlaganjima, iznoseći ih po granama proizvodnje.

RATARSTVO

1) Pogledajte prvu strukturu sjetve na oraničnim površinama:

R. br. Vrsta kulture	Ukupno zasijano u 1956./57. g, ha	zasijana površina u 1957./58. g, ha
1. Žitarice	10.884	9.861
2. Industrijske biljke	1.567	2.230
3. Krmne biljke	1.649	2.370
4. Povrće	596	235
S v e g a :	14.696	14.696

Kao što se vidi iz ove tabele, akcionim se programom teži kretanje oraničnih površina usmjeriti tako, da se smanje površine pod žitaricama, a povećaju one pod krmnim industrijskim biljkama.

2) Sada ćemo prikazati strukturu sjetvenih površina pojedinih vrsta kultura.

R. br.	Usjev	P o s e k t o r i m a							
		Ukupno		Društveni		Zadružni		Privatni	
		56/57	57/58	56/57	57/58	56/57	57/58	56/57	57/58
1.	Pšenica	3.532	4.072	398	852	163	229	2.971	2.991
2.	Ječam	1.984	1.801	696	506	70	99	1.218	1.196
3.	Z o b	1.370	675	507	139	81	17	782	519
4.	Kukuruz	3.998	3.313	496	357	213	260	3.289	2.696
S v e g a :		10.884	9.861	2.097	1.854	527	605	8.250	7.402

Iz tabele broj 2 vidljivo je, da se akcionim programom kod žitarica forsiraju pšenica i kukuruz, a smanjuju ječam i zob. To je i razumljivo, jer je poznata tendencija našeg državnog rukovodstva, da se čim prije oslobodimo uvoza pšenice. Veća proizvodnja kukuruza potrebna je da se podmiri koncentrat za povećani broj stoke, čemu se također užurbano teži.

3) STRUKTURA INDUSTRIJSKIH BILJAKA

Red. br.	Usjev	P o s e k t o r i m a							
		Ukupno		Društveni		Zadružni		Privatni	
		56/57	57/58	56/57	57/58	56/57	57/58	56/57	57/58
1.	Šećerna repa	949	1.621	470	616	104	300	375	705
2.	Konoplja stab.	559	539	172	—	12	76	375	463
3.	Suncokret	59	70	—	—	6	10	53	60
4.	Ostalo	—	—	—	—	—	—	—	—
S v e g a :		1.567	2.230	642	616	122	386	803	1.228

Iz ove tabele jasno se vidi, da se industrijske biljke forsiraju na svim sektorima. Nadalje se vidi, da je šećerna repa najvažnija kultura u ovoj grupi i da se za nju površine na svim sektorima akcionim programom žele skoro udvostručiti. Konoplja se zadržava samo na privatnom i zadružnom sektoru, dok je društveni sektor eliminira i sve površine koristi za šećernu repu.

4) STRUKTURA KRMNOG BILJA

Red. br.	Usjev	P o s e k t o r i m a							
		Ukupno		Društveni		Zadružni		Privatni	
		56/57	57/58	56/57	57/58	56/57	57/58	56/57	57/58
1.	Lucerka	1.039	1.486	436	570	48	250	555	666
2.	Djetelina	157	286	37	50	6	60	114	176
3.	Krmni kukuruz	124	186	50	60	5	50	69	76
4.	Grahor i ost.	329	412	104	90	25	103	200	219
S v e g a :		1.649	2.370	647	770	84	463	938	1.137

5) PREGLED PŠENICE I KUKURUZA

Red. broj	Sektor	Ozima pšenica u ha				Kukuruz u ha						
		domaća		talijanska		Svega		heterozis		domaći		
		57/58	58/59	57/58	58/59	57/58	58/59	57/58	58/59	57/58	58/59	
1.	Privatni	2.945	1.375	46	1.616	2.991	324	1.581	2.372	1.115	2.696	2.696
2.	Zadružni	141	—	88	394	229	394	274	60	—	260	274
3.	Društveni	361	—	491	852	852	337	357	20	—	357	357
	Ukupno	3.447	1.375	625	2.862	4.072	861	2.212	2.452	1.115	3.313	3.327

6) UPOTREBA UMJETNIH GNOJIVA NA ZADRUŽNOM SEKTORU U 1957. GOD.

Red. broj	Gnojeni usjev	Gnojena površina	Zadružna organizac.	Utrošeno NPK		Gnojiva u mtc	
				br. t.	Sr. t.	Ukupno	Na 1 ha/mtc
1.	Šećerna repa	10 ha	OPZ — B. M.	57,6	15,0	113,6	11,4
2.	Šećerna repa	42 ha	OPZ — B. Vrh	114,9	91,4	292,8	6,85
3.	Šećerna repa	25 ha	OPZ — Petlov.	175,0	125,0	425,0	17,0
4.	Šećerna repa	27 ha	OPZ — Popovac	175	86	383	14,2
5.	Konoplja stablj.	20 ha	OPZ — Bolman	40	40	110	5,5

7) MEHANIZACIJA NA ZADRUŽNOM SEKTORU

Red. broj	Naziv zadružne organizacije	1955. g.			1956. g.			1957. g.			Indeks 1955 = 100
		br. t.	KS	Sr. t.	br. t.	KS	Sr. t.	br. t.	KS	Sr. t.	
		1.	OPZ B. Petrovo Selo	1	32	0,9	2	60	1,7	2	
2.	OPZ Beli Manastir	—	—	—	3	82	2,4	7	205	5,9	—
3.	OPZ Bolman	—	—	—	1	28	0,8	3	88	2,5	—
4.	OPZ Branjin Vrh	2	58	1,6	3	82	2,4	5	154	4,4	150
5.	OPZ Petlovac	—	—	—	2	52	1,5	4	123	3,5	—
6.	OPZ Popovac	3	90	2,6	5	132	3,8	8	231	6,6	150
7.	OPZ Torjanci	—	—	—	1	28	0,8	1	28	0,8	—

Površine pod krmnim biljem, kao što tabela pokazuje, također se teži znatno povećati na svim sektorima, ali to se naročito želi postići na zadružnom sektoru, koji je u tome pogledu dosad bio naročito slab. Od višegodišnjih krmnih biljaka forsiraju se lucerke i crvena djetelina, a od jednogodišnjih krmnih biljaka grahorica i krmni kukuruz.

Ova nam tabela na drastičan način prikazuje težnju akcionog programa, da kod ovih naših dviju osnovnih kultura čim prije uvede visokoproduktivne sorte, kao što su talijanske sorte pšenice i sorte hibridnog kukuruza. Kod kukuruza se s tim već uglavnom prodrlo, pa je akcija sada usmjerena uglavnom na kontrahažu talijanske pšenice, što se prema dosadašnjim rezultatima uspješno razvija.

Iz tabele broj 6 vidljivo je prikazana upotreba umjetnih gnojiva u našim zadružnim organizacijama u prošloj godini. Ovi podaci pokazuju, da su naše zadruge koristile veće količine umjetnih gnojiva uglavnom kod industrijskih biljaka. Ti podaci ujedno pokazuju i to, da je ta moderna agromjera kod naših zadrugara usvojena. Potrebno je poduzeti akciju i u njoj odgovarajuće smišljene mjere, da se razumna upotreba umjetnih gnojiva (upotreba umjetnih gnojiva prema agrokemijskim analizama) čim prije i što više proširi na sve poljoprivredne usjeve, jer su umjetna gnojiva moćan faktor za povišenje prinosa.

U ovoj se tabeli jasno vidi razvitak mehanizacije u našim zadrugama kroz period od 3 godine, kao i stepen mehanizacije baziran na brojnom stanju traktora u 1957. godini. Iz ovih podataka očito proizlazi i to, da je razvitak poljoprivrednih zadruga usko vezan za razvitak mehanizacije, odnosno stupanj mehanizacije uslovljava stupanj razvitka. To je logično i sasvim normalno, jer poljoprivredne zadruge kao praktični propagatori moderne poljoprivrede i manifestatori savremene agrotehnike moraju biti mehanizirani do najvećeg stupnja. To je za zadrugu nužno zbog toga, da bi mogla u praksi i na djelu pokazati, da je za visoku proizvodnju pored ostalog nužna duboka i kvalitetna obrada zemljišta, pravovremena sjetva, njega usjeva, te kvalitetna i također pravovremena žetva, vršidba i spremanje ljetine, a to je jedino moguće primjenom savremene mehanizacije do najvišeg stupnja. Zato svaku i svačiju akciju za mehaniziranjem rada u poljoprivredi na selima naše općine trebaju pozdraviti i na sve moguće načine pomagati.

8) OSTVARENI PRINOSI ZRNA U MTC NA 1 ha

Red. broj	Usjev	Privatni sektor		Zadružni sektor		Društveni sektor		Prosječno	
		56./57.	57./58.	56./57.	57./58.	56./57.	57./58.	56./57.	57./58.
1.	Pšenica	19,8	24,0	33,6	28,0	44,7	45,2	23,3	
2.	Kuk. hib.								
	Kuk. dom.	35,0		70,0		85,0		64,6	
3.	Šeć. repa	255,6		542,4	549,7		432,7		

Iz ove tabele se jasno vidi, da je visina prinosa najvažnija kultura usko vezana za visoku agrotehniku i veća ulaganja. Bolje rečeno, najviše prinose imamo na našim državnim dobrima, t. j., na nekoliko polj. dobara kombinata »Belje«, na kojima se primjenjuju sve mjere moderne poljoprivrede, kao što su: upotreba selektiranog i dezinficiranog sjemena visokoproduktivnih sorata kulturnih biljaka; primjena dubokog oranja; razumna upotreba umjetnih gnojiva u većoj mjeri; primjena kompleksne agrotehlike u pogledu njegovanja usjeva i t. d. Po visini prinosa na drugo mjesto dolaze opće poljoprivredne zadruge, koje se trude, da proces proizvodnje na svojim proizvodnim poljima čim prije prilagode principima moderne poljoprivredne proizvodnje, u čemu svake godine imaju sve više uspjeha. Najniže prinose, kako to i tabela prikazuje, imamo na privatnom sektoru, jer su principi moderne poljoprivredne proizvodnje tu najmanje primijenjeni. Baš zbog toga naš akcioni program za 1957./58. god., kao i ovaj za slijedeću ekonomsku godinu usmjeruje sve svoje akcije uglavnom na taj sektor, kako bi se naši proizvođači na selu čim prije otrgli od tradicionalne i kroz decenije nasljeđivane klasične, seljačke, sitnoparcelne, prirodne proizvodnje, u kojoj je korišćenje zemljišta ekstenzivno, a produktivnost rada mala, i uputili na primjenu i korišćenje principa moderne poljoprivredne proizvodnje, koja ima karakter intenzivnog korišćenja zemljišta i visoke produktivnosti rada, što i je osnovna i moćna poluga za unapređenje našeg sela upće, a za podizanje životnog standarda poljoprivrednih proizvođača i ljudi na selu pogotovo. Jer osnovni uslov blagostanja na selu je povećanje proizvodnje, a za povećanje proizvodnje u poljoprivredi osnovna je stvar postići visoke i stalne prinose po jedinici površine. To se može postići samo primjenom ovih isprobanih i provjerenih principa moderne poljoprivrede.

VINOGRADARSTVO

Vinogradi su pretežno vlasništvo privatnog sektora, pa se o unapređenju proizvodnje na tom području ne može mnogo govoriti. Samo OPZ-i Beli Manastir i Popovac, kao i PIK »Belje«, koji ima samo manji dio svojih vinograda na teritoriju naše općine, imaju nešto novih moderno uređenih plantažnih vinograda.

Po strukturi vlasništva vinograde posjeduju: privatni sektor 353 ha, zadružni 32 ha, društveni 40 ha, što ukupno čini 425 ha. U procentima izraženo to izgleda ovako: privatni sektor 83%, zadružni 8% i društveni 9%.

Struktura, izvršenje plana i ostvareni prinosi za 1957. godinu vide se iz ove tabele:

Red. broj	Sektor vlasništva	Rodnih vinogr. ha	Ukupno vinogr. ha	Prinos grožđa u mtc	Prerada grožđa u mtc	Proizvod. vina u hl
1.	Društveni	21	40	820	818	548
2.	Zadružni	12	32	937	925	602
3.	Privatni	343	353	34.534	34.503	22.793
4.	Ukupno	376	425	36.291	36.246	23.943

Akcionim programom i perspektivnim planom predviđa se povećanje vinograda na zadružnom sektoru na površini od oko 40 ha i to u Belom Manastiru i Popovcu, jer brežuljkasti tereni baranjskog brijega pružaju sve uslove, da se u ovoj grani proizvodnje postignu odlični rezultati kako po kvalitetu, tako i po količini grožđa.

V o ć a r s t v o

Ova grana biljne proizvodnje nešto je slabije zastupljena i relativno slabo razvijena na području NOO-e Beli Manastir. Struktura vlasništva voćnjaka na području naše općine izgleda ovako:

Društveni sektor 11 ha, zadružni 31 ha i privatni sektor 24 ha, što ukupno čini svega 66 ha.

P o v r t l a r s t v o

Povrtlarstvo je na području naše općine sasvim slabo razvijeno i u opadanju je. Tome je uzrok nesigurnost i laka pokvarljivost proizvoda. Društveni i zadružni sektor uopće se ne bave tom proizvodnjom, a privatni ga sektor proizvodi samo za svoje potrebe.

S t o ć a r s t v o

Da bi se sa predviđenim planom akcija u ratarskoj proizvodnji mogao uistinu povećati prinos po jedinici površine, potrebno je — uz ostale mjere, kao što su: upotreba sjemena visokoproduktivnih sorata, kompleksna agrotehnika i drugo — povećati proizvodnju stajskog gnoja. To je perspektivnim planom i predviđeno, i to za zadružni sektor oko 75 mtc/1 ha, a na privatnom sektoru oko 60 mtc/1ha, dok je na društvenom sektoru predviđena znatno velika proizvodnja, i to cca 150 mtc/1 ha. Uslov za ostvarenje proizvodnje stajskog gnoja je povećanje broja stoke.

Na području ove općine zastupljene su, uglavnom, sve četiri vrste krupne stoke, i to: konji, goveda, svinje i ovce. Akcionim programom za unapređenje stočarstva na teritoriju ovog NO Općine predviđeno je uglavnom slijedeće:

1. *Konjogojstvo*

Brojno stanje konja treba smanjiti uvođenjem mehanizacije, i to na sva tri sektora. Ovo se može učiniti tako, da se konji, u prvom redu na državnim dobrima, svedu na najmanji broj ili čak da se potpuno eliminiraju. To zatim provesti na poljoprivrednim zadrugama i kod individualnih proizvođača.

2. *Govedarstvo*

Perspektiva uzgoja kod goveda je, da čim brže dođemo do većeg broja krava muzara. To je nužno, da se poveća inače niska, proizvodnja mlijeka. U tu svrhu akcioni program predviđa nekoliko mjera, kao što su: uvođenje visokomliječne istočnofrizijske pasmine goveda, sprovođenje selekcije goveda putem umjetnog osjemenjivanja i drugo.

3. Svinjogojstvo

Perspektivnim planom uzgajat će se plemenite pasmine svinja, pa i akcioni program predviđa uvođenje bijele svinje pasmine »veliki jorkšir«.

4. Ovčarstvo

U smislu unapređenja ovčarstva perspektivnim planom povećat će se vuna i popraviti njen kvalitet. Zato se akcionim programom predviđa takozvana »merinizacija« u ovčarstvu.

To je ukratko ono, što je perspektivnim planom i akcionim programom predviđeno, a sada da vidimo, šta je od toga učinjeno i kakva su iskustva kroz to stečena.

1. Konjogojstvo

Radni konji na društvenom sektoru, tj. na poljoprivrednim dobrima: »Karašica«, »Širine« i »Zelena Polje«, skoro su potpuno eliminirani, a u poljoprivrednim zadrugama brojno stanje je u opadanju, dok je na privatnom sektoru to neznatno.

2. Govedarstvo

Broj krava na državnim dobrima skoro je udvostručen, a visokomliječno istočnofrizijsko goveče uvedeno je već skoro 100%. U zadrugama je to tek započeto, tako da je danas samo OPZ Beli Manastir nabavila 50 komada istočnofrizijskih krava iz uvoza. Selekciju obavlja Stanica za umjetno osjemenjivanje. Mliječnost kod krava na ovom sektoru u stalnom je porastu, tako da se sada kreće oko 3.200 litara/godinu. Na privatnom sektoru stvar se nije značajnije izmijenila ni po broju ni po kvalitetu.

3. Svinjogojstvo

Poljoprivredna su dobra PIK »Belje« uvela 100% bijelu svinju. Zadruge se tek orijentiraju na to, ali većeg zamaha ta akcija još nema. Privatni sektor drži svoje primitivne pasmine, iako se i tu pobuđuje interes, ali to su sporadični slučajevi. Ukupni je broj svinja, u odnosu na prošlu godinu, povećan.

4. Ovčarstvo

Akcija merinizacije se na državnim dobrima opsežno i uspješno sprovodi. U zadrugama je ta akcija u začetku. Dosad su nabavljeni rasplodnjaci (merino ovnovi) dodijeljeni samo nekim zadrugama, kao na primjer OPZ Bolman, Popovac i nekim drugima. Na privatnom sektoru, zasad, nije učinjeno ništa značajnije.

Vrijedno je napomenuti, da u smislu unapređenja stočarstva na području NOO-e Beli Manastir vrlo uspješno djeluju i ove ustanove::

a) Tvornica mliječnih proizvoda i koncentrata PIK »Belje« u Belom Manastiru i Mljekara OPZ — Beli Manastir, također u Belom Manastiru, koje otkupljuju i prerađuju sve viškove mlijeka sa PIK »Belje«, i iz mjesta Beli Manastir i okoline.

b) Veterinarska stanica Beli Manastir, sa svojim pogonima, koja obavlja preventivu i liječenje stoke, te kontrolira proizvodnju i prodaju svih stočnih proizvoda.

c) Stanica za umjetno osjemenjivanje, koja njeguje i hrani muške rasplodnjake; proizvodi i priprema spermiju za umjetno osjemenjivanje, te obavlja akciju umjetnog osjemenjivanja kod goveda i ovaca.

d) Mješavina stočne koncentrirane hrane PIK »Belje« u Belom Manastiru, koja sprema koncentrate za sve vrste i kategorije stoke na Belju.

Zaključujući izlaganja o rezultatima akcionog programa u biljnoj i stočarskoj proizvodnji, vrijedno je napomenuti, da na području naše općine, u okviru akcionog programa postoji i takmičenje za visoke prinose. U takmičenje su uključena sva državna dobra i nekoliko poljoprivrednih zadruga.

Na osnovu svega izloženog i u cjelini gledano, akcioni program poljoprivrednih i zadružnih organizacija NOO-a Beli Manastir za ekonomsku 1957./58. godinu nije u potpunosti izvršen. Najveći rezultati postignuti su u ratarskoj proizvodnji, zahvaljujući primjeni agromjera i materijalnim ulaganjima. Razlozi za djelomično neizvršenje tog akcionog programa navedeni su u uvodnom dijelu ovih izlaganja. Pored navedenih, kao smetnje ili poteškoće oko izvršenja pojedinih akcija programa, mogle bi se navesti i slijedeće pojedinosti, na koje su proizvođači jače reagirali:

1. Visoke cijene umjetnih gnojiva
2. Visoke cijene pšeničnog sjemena
3. Preuski zahvat mjera osiguranja kod DOZ-a.

ZAKLJUČAK

Iz svega rečenog mogli bi se izvući ovi zaključci:

1. Da akcioni program kao mjeru za ostvarenje perspektivnog plana treba i nadalje koristiti.

2. Za ostvarenje plana, i izvođenje programa osigurati prethodno sva potrebna sredstva (materijalna sredstva i kadar odgovarajućih ljudi).

3. U kontrahajnim ugovorima za sjeme ne bi trebalo teretiti proizvođače novčano, nego izvršiti naturalni obračun u pogodnom odnosu sjemenske za merkantilnu robu.

4. Proučiti mogućnost naturalnog plaćanja zemljišne rente, koju bi OPZ-i plaćali za preuzimanje zemlje na samostalno korišćenje.